

Operace r. 1919 proti maďarské republice sovětů.)*

Změna vlády v Maďarsku. Pád hraběte Karolyiho; prohlášení republiky sovětů (21. března 1919). — Postupná okupace hranic *Ardealu* (Sedmihradska) vojskem rumunským. Neustávající útočnost rudých tlup.

Tažení dubnové; od hranic k Tise. — *Ordre de bataille* sil proti sobě stojících. — Vítězný pochod rumunských divisí k Tise (16. až 30. dubna). — Nucené zastavení nejvyšší radou.

Tažení červencové a srpnové; od Tisy k Dunaji. — *Ordre de bataille* sil proti sobě stojících. — Ofensiva rudé armády (20.—24. července). — Manévr a protiútok generála Mardaescu; rozhodný den 25. července; ústup rudých divisí. — Přeskupení rumunských divisí (27.—29. července). Přechod přes Tisu (30. a 31. července). — Využití zajetí a rozprášení armády Eugena Landiera. — Útěk bolševických diktátorů. Admirál Horthy shrnuje na sebe moc. — Příchod vítězného vojska do Budapešti (4. srpna).

*

Vláda řízená hrabětem Károlyim (jenž prohlášen dočasně presidentem republiky dne 11. ledna 1919) dávala se sváděti ke kompromisům s bolševiky, doufajíc patrně, že hrozbou bolševického nebezpečí vynutí na spojencích koncese.

Za tím účelem byla bezpochyby založena v Budapešti (v ulici Mehmed-Aliho) propagační kancelář: výroba československých,

*) Psáno francouzsky pro „Vojenské Rozhledy“. Přeložil kpt. Richard Wolf.

srbských a rumunských proklamací. Kancelář měla důvěrné spojení s maximalisty moskevskými, s bolševiky rusinskými ve Východní Haliči a s extremisty ukrajinskými. Abychom mluvili přímo a bez ironie: Károlyi si hrál na Lenina.

Episoda se však obrátila v tragiku. Károlyi zmizel. Dne 21. března přešla moc na stranu revoluční (forradalmi) kormány zótanács; prezident Alexandr Garbai, jež vyhlásila sovětská republika (tanács köztársaság). — Béla Kun vedl zahraniční politiku; Josef Pogány zastával úřad válečného komisaře (hadügyi népbiztosság). Když se stal zbytečným, byl zřízen válečný sovět, jehož členy byli: Béla Kun, Vilém Böhm, Béla Szántó, Rudolf Fiedler a Josef Haubrich. Tito pánové podle dekretu z 15. dubna č. 8184 organizovali rudou armádu (vörös hadsereg) o 7 divisích, (z nichž jednu z rudé gardy rusínské) a o jednom oddílu Sékelů (Maďarů sedmihradských). Teprve dne 6. května obdržela armáda vrchního velitele, Viléma Böhma (bývalého ministra války z vlády Karolyiho, takto dříve agenta s psacími stroji), jemuž byl dán k ruce bývalý plukovník generálního štábu Aurel Stromfeld.

Futtak, residence to zajatého Mackensena, ležel, jak bylo řečeno v minulém článku (viz č. 3-4. Voj. Rozhledů), za čelím francouzsko-srbským. To probíhalo Bajou na Dunaji, Suboticou, Szegedinem a Aradem a táhnouc se k Maroši, přešlo u Dévy do úseku rumunského, jenž byl vyznačen městy: Bělehradem Karlovským (Gyula Fehérvár), Kološvárem (rum. Clujem) a Nagybánjou. Tento pochod Ardálem (Sedmihradskem) provádělo od konce listopadu do počátku prosince vojsko generála Trajana Mosoiu (1. divise, 2. divise myslivců, 7. divise), jehož úsek byl definitivně uspořádán dne 11. prosince 1918 (hlavní stan v Sibíni).

Řečené pohraniční pásmo bylo nebezpečně ohrožováno bolševickými tlupami, které se zcela zmocnily hlavně krajín v pohorí Biharském a Marmarošském. Přibývalo jich a byly čím dále tím odvážnější, poněvadž kolísavá politika nejvyšší rady nedovedla zaujmouti jasnou stanoviska k Leninovi (příteli to romanopisce a sociologa H. G. Wellse) a jeho tovaryšům a neměla odvahy zkrotiti Bélu Kuna a jeho druhy. V té době byla do Budapešti na žádost Anglie vyslána misse generála Smutse (4. dubna), aby vyjednávala o neutrálním pásmu, jež by bylo obsazeno vojskem francouzským, anglickým a italským. Sověty žádaly především ústup rumunských vojsk až k Maruši a právo sovětské nadvlády nad pásmem. Vyjednávání nemělo konce.

Zatím se však situace přiostrčila. Rudá vojska chystala všeobecnou ofensivu proti Rumunsku a ohlašovala ji na den 16. dubna. (Viz náčrt čís. 1.) Za takových předpokladů musila nejvyšší rada připustiti, že bylo povinností bukureštské vlády, aby se zabezpečila. Generál G. Mardarescu, velitel okupačních vojsk (s generálem S. Panaitescu, náčelníkem generálního štábu) chtěl bolševiky předejít. Disponoval k 16. dubnu, kdy chtěl rozpoutati všeobecnou ofensivu svých vojsk, těmito jednotkami: první a druhou divisi myslivců, divisi 6. a 7., druhou divisi jezdeckou a 16. a 18. divisi (ardeleni); 64 prapory, 28 eskadronami, 184 děl různých ráž, 2 prapory ženijními, 3 leteckými rotami, několika kulomety na autech atd.

Tři skupiny byly v činnosti:

Na severu skupina generála Olteanu (5. brigáda, rosióri [jezdci], dva prapory, jedna baterie), jež vyšla z okolí Marmaroš-Szigethu, v údolí horní Tisy, přes Husté do Čap;

ve středu druhá divise jezdecká generála Constantinide postupovala z krajiny Nagybánya údolím Samoše ve směru na Szátmár-Németi, Máté-Szalka a Nyíregyháza. Divise 7. a 6. vyrazila z pásma Zilah a Sebesváru na Debreczen a Velký Várad; vzadu byla 16. divise;

na jihu druhá divise myslivecká snaží se dosíci, vyjdouc z Baszarabászy podél Bílé Köröše, svého prvního cíle, Békéscsaby; za ní jde první divise myslivecká a vzadu 18. divise.

Rudá armáda měla tři fronty:

Frontu severní nebo československou: tři divise (28 praporů), na krajním pravém křídle před skupinou generála Olteanu asi 7000 mužů;

frontu východní nebo rumunskou: jednu divisi, jednu zesílenou brigádu a různé oddíly (21 praporů) asi 14.000 mužů;

frontu jižní nebo francouzsko-srbskou: tři divise a jednu brigádu (23 praporů);

v celku asi 70.000 mužů a 137 děl.

Tyto tlupy kladly Rumunům jen slabý odpor a to jen tam, kde byli Sékelové. Válečný komisariát, využiv svých záloh (7—8 praporů) doufal sice, že na chvíli situaci napravi pomocí sil sehnanych se všech stran, ale vojsko postavené k protiútoku u Ermihályfalva, Nagykaroly a Nyíregyháza se rozprchlo (19. dubna) a již den před tím velitel 39. brigády, tisněné 6. divisi, musil oznamiti, že jeho vojáci „již nemají vůle bojovati zbraněmi a že jen důvody politické mají pro ně cenu“. Rudá fronta zakolísala; divise Sékelů ustupovala, první brigáda do Csengeru, 24. brigáda do Nagyecsedu, 21. brigáda do Ermihályfalva; 39. brigáda ustoupila až do Berettyó Ujfalu. Povstalecké tlupy se zmocnily zdravotnického trénu a přinutily železniční personál, že jej odvezl daleko až k Budapešti. Dne 20. dubna dosáhl rumunský postup čáry Husté—Szátmár Németi—Nagykaroly—Ermihályfalva—Velký Várad; levé křídlo dosáhlo Boroše-Jenő—Gyarmatu.

Oddíly, které šly před hlavním vojem, zrychlily postup. Plukovník Rotaru dostihl se svými eskadronami od druhé jezdecké divise dne 22. dubna městečka Máté Szalka, generál Davidoglu (druhé brigády) spěchal k Čapům, plukovník Joan (14. brigády) narazil u Nyíregyházy na zadní voj bolševický a pronásledoval jej k Rakamazu. Plukovník Christofor (od 24. pluku 6. divise) a generál Sache-larie (velitel 12. brigády) vyčistil — nikoli bez nesnázi — dne 25. a 26. dubna Monostor Pályi—Hoszu Pályi—Kaba—Püspök Ladány, načež sékelská divise, byvši zaskočena (plukovníkem Cratavilem), se vzdala (26. dubna). Divise 7. a 6. upevňují se v Debreczen a Velkém Váradu.

Dne 28. dubna byl postup zdůrazněn. Právě křídlo generála Olteanu (pluk. Pop) zabezpečilo směrem k Mukačevu nutné spojení s levým křídlem československým, zmocnilo se průsmyku Užockého, aby přerušilo spojení mezi sověty budapeštskými a moskevskými. Druhá jezdecká divise dostoupila Tisy (29. dubna) od Čap k Tisza-Lök a vytýčila předmostí v Tokay; 16. divise, jež byla dříve vzadu, obsadila z Debrecína místa Csege a Egvek. Divise 6. a 7. vplnily prostor až do kanálu Hortohágy, druhá divise myslivců zabrala čáru Gyoma—Szarvas, první brigáda první divise myslivců

došla do Orosházy, záložní 18. divise zabrala krajinu Velkého Váradu a Nagy Szalonty.

Vilém Böhm, doprovázen svým štábem a gardou teroristů, jíž velel Tibor Szamuel, objevil se v Szolnoku, kdež se shromažďovalo 51 praporů a 16 baterií. Když se mu nepodařilo zastaviti zmatený ústup k Tise, snažil se zachovati aspoň důležitá místa fronty: Szolnok, Tisza Füred a Rakamaz. Ale bylo již příliš pozdě. Plukovník Joan obsadil 29. dubna Rakamaz 5. plukem, generál Taut (7. divise) došel 30. dubna do Tisza Szent Imre a poslal 1. května dva prapory s jednou baterií do Tisza-Füred a spojil se nad vesnicemi Egyek—Csege s hlídkami 17. divise. K Szolnoku směřovaly: 6. divise přes Török—Szent Miklós, druhá divise myslivců přes Túrkeve a Mezőtúr; první divise myslivců rozložila se na čáře Szentes—Mindszent—Hódmező-Vásárhely.

První období tažení skončilo slibně. Proto také bylo způsobeno veliké zklamání zastavením postupu vítězných divisí na Tise. Veřejné mínění vyjádřené tiskem neopomenulo již v prvních dnech přičísti tuto náhlou a neblahou stagnaci svrchované vůli nejvyšší rady. Dva ze spojenců hleděli žárlivě na skvělý úspěch zbraní generála Mardarescu a na projekt energického zasažení zbraní francouzsko-srbských a podařilo se jim rozřešiti otázku tak, aby „se vlk nažral a koza zůstala celá.“)

Za těchto okolností měla přece býti opět dokázána zřejmost a cena Blücherovy zásady, tak brutálně dokumentovaná den po bitvě nad Katzbachou. Republika sovětů bylo dopřáno všechno pohodlí, aby obnovila své spojení s Ruskem a zotavila se k dalšímu tažení. Béla Kun mohl udržeti svou diktaturu a triumfovati nad vnitřními nesázemi jen za cenu těchto vavřínů.

* * *

Nejnáléhavější bylo uvolniti cestu vedoucí do Košic a zastavenou vojskem československým (viz náčrt 2.). Böhm nahromadil v krajině Emőd—Mező Kövesd první a pátou rudou divisi. Šestá divise československá (generál Rossi), jdoucí podél čáry Rozvagy—Pazin—Vajdacska—Albany Szántó—Miškovec, nesnesla nárazu (20. května) a ustoupila na Szent Péter a Szikszó. Brigáda 41. (16. divise), jež držela předmostí Tokay, pokusila se (23. května) o uvolňovací manévry k Hernád Némety—Belső Böcs—Tisza Lucz, kombinovaný s protiofensivou 6. československé divise, spojené s rumunskou brigádou nedaleko Gesztély. Již bylo docíleno značných výhod, tu však pravé křídlo, napadené přesilou, bylo odraženo a strhlo s sebou střed (Szikszó—Parasznya). Plukovník Dragu (41. divise) opustil Hernád z obavy, aby nepozbyl spojení s Čechoslováky. Tito, odstrašení neustálými protiútoky, couvli v noci z 30. na 31. května a zaujali postavení F. Dobsza—Forró—Putnok. Generál Hanzu odvolal pak svůj oddíl na levý břeh (2. až 3. června).

Brzy potom Československo donuceno přísnými rozkazy nejvyšší rady vyjednávat s Maďarskem o příměří.

Na Tise, kde fronta ztichla, bylo nastalého klidu využito na obou stranách k obnovení sil a pořádku (viz náčrt 3.).

*) Humbert de Gallier v článku revue „Correspondant“ ze dne 25. ledna 1920 „La situation en Roumanie“ poukazuje ještě na nepostačitelnost prostředků rumunské armády; jest jisté, že její zdroje byly chudé, ale ne takové, že by zabráňovaly nezbytnému a všeobecnému využití prvních úspěchů. — A posláni generála Šmutse raději přechází mlčením: „Byla by to stránka pro tu chvíli dosti trapná.“

Levý břeh. Obrana rumunská skládala se ze tří dílů:

a) severního úseku s generálem Trojanem Mosoju, později vystřídáným generálem Mihaescu, s oddílem generála Olteanu, jenž byl spojen u Mukačeva s vojskem československým; se 16. divisi (generál Hanzu) na předmostí Tokay. Rozprostírala se od řeky Samoše k Abád Szalóku. Druhá divise myslivců tvořila zálohu v krajině Nyiregyháza—Debreczen;

b) jižního úseku s generálem Holbauem, s divisi 18. (generála Pappa). Táhl se od Abád Szalóku k řece Maroš. První divise myslivců tvořila zálohu v krajině Békéscsabské;

c) strategické zálohy se šestou divisi v pásmu Velký Várad, Berettyó-Ujfalú, Nagy Szalonta, s druhou divisi jezdeckou v pásmu Debreczen—Nyiregyháza, s první divisi (od počátku července) rozčleněnou mezi Nagykároly a Érmihályfalva, s první divisi jezdeckou (od počátku července) v pásmu Szeghalom—Sarkad.

Zápoli, vypraveno bylo velmi důkladně a úplně.

Připomínám ještě: divise 7. vzdálila se z jeviště operačního do severní Moldavie. Divise 8. stála na čáře Máromaros—Szizeth—Jasina—Kolomyje a kryla s několika polskými oddíly bukovinské hranice, znepokojované rusínskými bolševiky. Divise 2. musila obsadit část Banátu přiřknutou Rumunsku rozhodnutím nejvyšší rady; v předtuše budoucích událostí byla ponechána v okolí Aradu,^{*)} vrátila se pak na frontu a byla nahrazena smíšenou brigádou 21. divise.

Pravý břeh. Nový velitel rudé armády Eugen Landier (náčelník štábu pluk. Julier) utvořil dvě hlavní skupiny:

Na jihu na frontě Csongrád—Szolnok stál I. armádní sbor (jehož velitelem byl Béla Vagó, náčelník štábu Eugen Farkas) a skládal se z 2., 7., 6. a 5. divise; početní stav: 44 praporů, při každém rota kulometů, 4 eskadrony, 4 letecké roty, 59 baterií (21.183 pušek, 210 děl), směr hlavního voje na Békéscsabu, samostatný oddíl směřoval na Velký Várad, ostraha pravého boku svěřena 4. divisi v úseku Sükösd—Algyó.

Na severu na frontě Tisza—Dob—Tokay—Gáva stál III. armádní sbor (jehož velitelem byl Desider Bokányi, náčelník štábu Géza Schwarz) a skládal se z 1. divise a 2. a 3. brigády; početní stav: 22 praporů, 21 kulometných rot, 2 eskadrony, jedna rota letecká, 20 baterií (6.673 pušek, 71 děl). Směr hlavního voje na Debreczen, samostatné skupiny na Nagykároly.

Mezi oběma skupinami stála 80. brigáda (jejímž velitelem byl Ludvík Österreicher). Početní stav: 4 prapory, každý s kulometnou rotou, půl eskadrony, rota letecká, jedna baterie (1712 pušek, 4 děla). Demonstrace v úseku Poroszló.

V příkaznosti stály: IV. sbor (zlomky 3. a 4. divise; 3245 pušek, 14 děl), dvě divise „dělníků“, 2. sbor (8. divise) a tři brigády hraničářů.

V celku bylo to: 170 praporů (80.000—90.000 mužů), 127 kulometných rot (964 kulometů), 90 baterií (327 děl), 10 eskadron, 9 obrněných vlaků, 10 leteckých rot (40 letadel).

* * *

Dne 20. července o 3. hod. (právě jak bylo předvídáno) po krátké dělostřelecké přípravě započaly posunuté části 7. rudé divise přechazeti řeku: na levém boku 101. pluk, ve středu 4. pluk, na pravém

^{*)} Myslivecký pluk č. 6. vstoupil do Aradu dne 17. května.

křídle pluk námořníků. O 9. hodině chránil 33. pluk 6. divise postavení baterií na levém břehu. Divise 5. se shromažďovala nedaleko Szolnoku. Večer o 21. hod. byla všechna opevnění předměstí, vybudovaná v dubnu, obsazena Maďary. Na zítří a ve dnech následujících pokročili jen mírně, nicméně však dne 23. července dosáhla 7. divise Mezötúr, 5. divise dobyla Túrkeve, 6. divise dostala se na čáru Kis-Ujszálás—Kenderes, 7. jezdecký pluk dosáhl Karczagu. Brigáda 80. obstarala ostrahu od Csege přes Egyek do Tisza Szölos. Sbor II. měl obsazenu čáru Gáva—Prenihalom—Coöszhalom—Nagyfalu. Čtvrtého dne zrána kapsa se rozšířila ještě až k Berettyu, 5. divise postupovala na Kis-Ujszálás, nalevo 6. divise na Kinstári major, na pravo 7. divise na Dévavanya.

Toho rána se však situace změnila; rumunská protiofensiva se rozvinula v plné síle.

Ostraha, již útok nepřekvapil, vykonala znamenitě svou vykázanou úlohu. Ustupovala zvolna a odpor rozšířen byl i na oddíly, jež přišly podporovati zálohy; prudké nájezdy byly vedeny velmi vhodně. Nejvyšší velitelství získalo tak čas i prostor, jichž potřebovalo, aby mohlo manévrovati a rozčlenilo vojsko takto:

Generál Mosoiu tísnil v centru a to: druhá jezdecká divise na Madaras, od ní se odloučil 9. pluk *rosiori* k Tisza-Szent-Imre, jedna cyklistická rota a jedna baterie na koni byla bočným vojem a současně byla spojkou se skupinou severní, s níž operovala při útoku na Tisza Füred. Divise první v oblasti Karczagu, 12. divise za Szent Ágota. Hlavní směr útoku: Szópárfalu—Török Szent Miklós.

Teprve u této důležité stanice sešly se dva oddíly jižní skupiny: generál Papp se 46. brigádou (pluky 91. a 92. z divise 18.) s 2. brigádou myslivců (4. a 6. pluk) a s praporem opěšalých *calarasi* (asi 1000 mužů). Tento oddíl shromáždil se v krajině Dévavanya—Endröd a pohyboval se směrem na Túrkeve—Mezötúr. Generál Leca s první brigádou myslivců, s dvěma prapory 90. a 89. pluku a se čtvrtou brigádou *rosiori* shromáždil se v pásmu Szarvas—Ócsöd—Kun Szent Márton a měl vniknouti mezi řeku Mezötúr.

Jižní úsek stál kromě toho proti 2. rudé divisi, kterou uchopila na levém břehu skupina plukovníka Pirciho utvořená v Orosháze (107. pluk, prapor 89. pluku a dvě roty 1. pluku myslivců).

V severním úseku nastalo pronikání. Dva útoky byly vedeny, jeden k severu, druhý k západu. Třetí brigáda myslivců provedla před předměstím Rakamaz jednoduchou demonstraci v týlu nepřátelském. Brigáda 4. (pluky 9. a 10., dva prapory 84. pluku ze 16. divise a pět baterií) se vyznamenala dne 24. července v předešlé bitvě.

Tisza Füred byl opuštěn 80. rudou brigádou (pluky 26. a 27.), jež byla obrácena na útěk a pak rozprášena 10. plukem myslivců, jemuž přispěl 9. pluk *rosiori*, odbočivší z Tisza-Szent-Imra a Tisza-Igar. — Valný voj druhé divise jezdecké vyrazil z Madarasu k Tisza Roff (3. brigáda) a ke Kúnhegyes (2. brigáda a 18. pluk myslivců) tak, aby chránil divisi první, která svým pravým křídlem (17. pluk) dosáhla na sklonku dne Fegyverneku. Střed nedostihl Kenderese, ježž 101. maďarský pluk zuřivě bránil, a dostal se jen do Polgár-tanya, levé křídlo dostalo se jen do Kinstári Nyír. Ještě méně štěstí měla 6. divise, jež nemohla odraziti 46. brigádu maďarskou, bránící okolí Kisujszálase a musila na večer ustoupiti až k jezerům „Nagy Kecskeri-tó“ a „Czina derék“.

Podané zde události dne dokazují, že nepřítel neměl v úmyslu vzdáti se akce. A skutečně také v noci vyrazil z Fegyverneku, potřel 17. pluk a zrána dne 25. července kombinoval frontální útok (na Szópárfalu) s obchvatem vedeným z Tisza Bö. První divise ustoupila na Mándoki tanya, kde se opevnila a čekala na příchod druhé jezdecké divise. — Šestá divise, jež se opět vzchopila, vyvinula svrchované úsilí; druhá brigáda, vedená gen. Olteanu, dobyla Kis-Ujszáláse; na levém křídle před Túrkeve obrátil Papp ve svůj prospěch nesnadný podnik ze včerejšího dne, napravo pronikala 1. divise.

Sovětská armáda musila na sklonku dne 25. července přiznati, že ji stihla pohroma nenapravitelná; v noci ustoupila na pravý břeh Tisy.

Následovalo ihned energické pronásledování (viz náčrt 4). První divise, 12. brigáda a 99. pluk (z 20. divise) pronikly přes Szópárfalu do Török-Szent-Miklós, jež obsadily v 9 hod. 30 m. — Druhá a pátá brigáda rosiori, aby došly k stanovenému dotyčnému místu, zaujaly prostor Kis-Ujszálás-Lederer major. (Δ 96.) Spojení s oddílem generála Lecea nastalo odpoledne. Brzy nato třetí brigáda myslivců obsadila předmostí Rakamaz.

„Pohroma“, byť i nenapravitelná, není ještě „porážka“. Zdálo se, že Eugen Landier*), ačkoli se vzdal ofensivy, byl přece odhodlán zabrániti Rumunům, aby využili svého taktického úspěchu. Svědčí o tom bezodkladné a obtížné přeskupení maďarských vojsk na tři skupiny:

V centru kolem Szolnoku a Czeglédu hlavní síly (3., 5. a 6. divise); nedaleko odtud k jihu mezi Kecskemétem a Kiskún-Félegyháza dvojice divisi (2. a 4.), nalevo první divise, operující samostatně k Miškovcům.

Generál Mardarescu věnoval dobu od 26. do 28. července methodické přípravě k rozvinutí svých divisi na levém břehu Tisy, jehož dobyl u Tisza Bö a Kisköre. Ve středu před Fegyvernekem skupina generála Holbana (1. a 2. divise myslivců, 9. pluk) překročila řeku na lodích v noci z 29. na 30. července (o 3. hod.), aby chránila výstavbu mostu u Tisza Bö. — Na levém křídle umlčela nepřitele pod Spoluvkem skupina generála Mosoiu (1. a 6. divise), jež došla do Tisza Bö dne 30. července. — Na pravém křídle skupina generála Demetrescu (divise 7.***) a druhá divise jezdecká****) zmocnila se přechodů u Kisköre (v noci z 30. na 31. červenec). — Na jihu od Rákóczi k Hódmező Vásárhely stály: divise 18. (generál Papp) se 107. plukem (z 21. divise†) a druhá brigáda dělostřelecká. — Na severu táhlo se od Tisza Füred až k Čapům křídlo generála Mihaescu (divise 16. a 49. brigáda 20. divise). Strategickou zálohu tvořila druhá divise††), jejíž předvoj došel

*) Plukovník Julier, náčelník štábu, podal demissi, jsa znechucen událostmi a ukázal nebojácně na příčiny nekázně, jež vedou armádu ke zkáze.

**) Divise 7. byla přesunuta v květnu do severní Moldavie a opět přivedena na hlavní bojiště (Madaras).

***) Skládala se z 2., 3. a 5. brigády rosiori a byla zesílena 4. brigádou první divise a plukem horských myslivců, jenž přišel z Aradu. Královští manželé, kteří byli stále v úzkém styku s vojskem na frontě, byli přítomni na sklonku dne 31. července přehlídce divise.

†) Divise 21. a 20. (ardelene), znovu uspořádané, zaujaly dne 22. VII. místa, jedna u Aradu, druhá u Nagykároly.

††) Druhá divise pocházející z Oltenice musila obsaditi Banát (21. července) cestou přes Râmnicul Valcei, poněvadž nejvyšší srbské velitelství nechtělo dovoliti přímou cestu Varciorova-Temisora (Dílo gen. Mardarescu: Campania pentru Desrobirea Ardealului si ocuparea Budapestei, str. 107) — neměla však času se zriditi.

na večer dne 20. července do Kúnhegyes. Celkový početní stav: 84.000 pušek, 12.000 šavlí, 392 děl.

Všechny tři skupiny, když se zmocnily pravého břehu Tisy, obdržely každá zvláštní úkol:

Generál Demetrescu pronikal k Budapešti; divise 7. na Heves, Hatvan a Gödölő. Brigáda 5. a 3. rosióri dosáhly dne 2. srpna Kóka a Nagykáta. — Ze skupiny se oddělila na pravém křídle druhá brigáda rosióri směrem k Miškovcům, kamž směřuje také 41. brigáda, jež vyšla z Tokaye, takže levé křídlo sovětské armády (III. sbor) jest odříznuto od zápolí. Oddíl Davidogluho sunul se pak k hranicím československým.*)

Dne 3. srpna podařilo se generálu Holbanovi usilovným pochodem myslivců (50 km) dohoniti eskadrony asi ve vzdálenosti 15 kilometru od hlavního města maďarského.

Generál Mosoiu zamířil na Abony-Czegléd, pak se odklonil ke Kecskemétu, maje po boku 4. brigádu rosióri odbočující z Alberti, aby zdůraznila široký obchvat. První sbor rudé armády (3., 5. a 6. divise, 1000 důstojníků a 30.000 mužů) se vzdal bez obtíže a složil zbraně. Skupině zbývalo ještě jen pronásledovati trosky druhé a čtvrté rudé divise.

Dne 4. srpna o 16. hodině vstoupil generál Mardarescu u předních hlídek ve vyjednávání s delegáty nové vlády,**) jež nastoupila po „diktatuře proletariátu“ (titul díla p. Armanda Lebruna, v tom případě velmi přílehavý). Tovaryši odtáhli***) z hotelu „Hungaria“.

Na večer o 18. hod., aby potvrzeno bylo osvobození (a to bylo zajištěné to nejmenší) hrdě defiloval třídou Andrásyho smíšený oddíl vítězných vojsk.

*

Dovoláváje se ještě jednou autority p. G. Saint-Aubina,†) doufám, že mu bude přiznáno (bez jakéhokoli úmyslu zatemnění předmět), jak určité omyly vnitřní politiky měly neblahý vliv na skvělé tažení a zklamaly Rumunsko.

Nemaje v úmyslu dotýkati se předmětu příliš choulostivého, spokojuji se tím, že se připojuji celým srdcem a celou silou k ráznému a povitnému protestu zemřelého senátora Luciena Corneta, člena komise pro záležitosti zahraniční: „Vpravdě jest na čase, abychom Francii zbavili odpovědnosti za činy, jichž jsme nikdy nepodporovali a na nichž nejsme spoluvinní.“ (France Militaire z 12. září 1919, článek „L'intrigue anti-roumaine.“)

Jakkoli dotčena v různých směrech požadavky nejvyšší rady, jakkoli připravena z důvodů západnických o některé výhody povolené dřívějšími úmluvami, naše sestra latinská nepromarnila zbytečně oběti vznešené a srdnatě přinášené až do srpna 1919.

Uskutečnila svou jednotu národní — Velké Rumunsko.

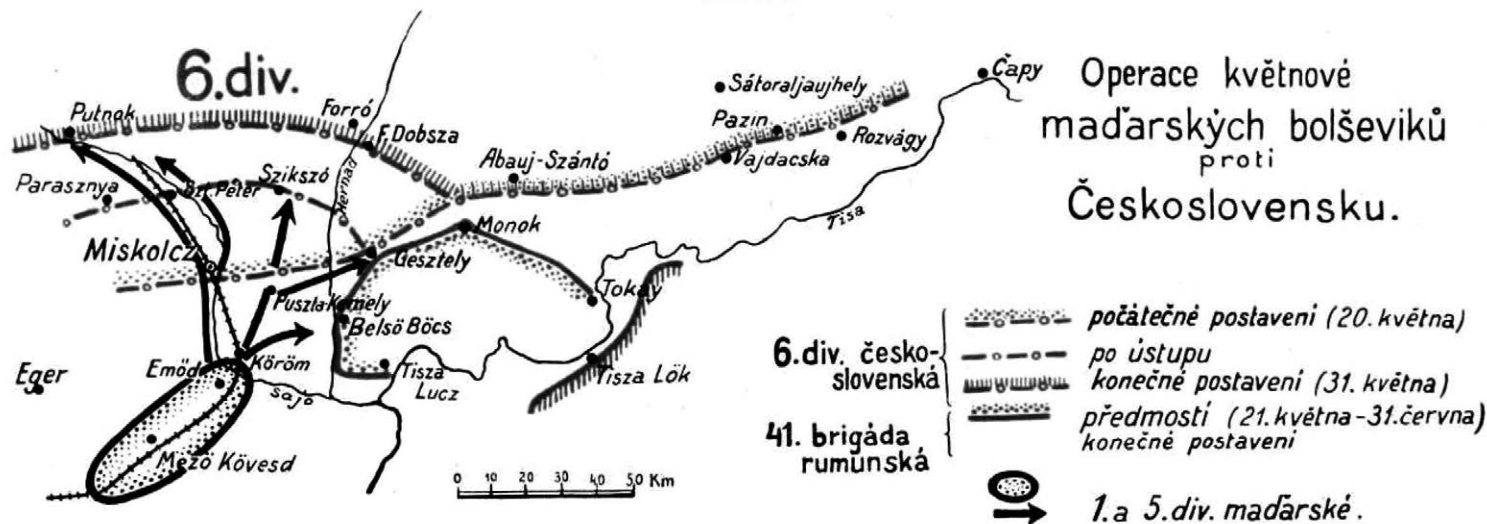
*) Československo ukenčilo shromažďování svých sil teprve dne 1. srpna na demarkační čáře s výběžky u Lučence a Szécseny.

**) Protirevoluční vojsko nemusilo ani zasáhnouti. Admirál Horthy, jenž se pokoušel již v červnu s pomocí generála Kratochvila osvoboditi Budapest, vzal na sebe těžkou ulohu pozdvihnouti opět z trosek bezkrevně Maďarsko.

***) Upozorňuji na dílo Jérôme et Jean Tharaud: „Quant Israël est roi“, kde třeba si všimnouti především kreseb a maleb.

†) Viz Revue mondiale z 15. března 1920: „La France et la Roumanie“.

Náčrt č. 2.

Tažení červencové r. 1919. — Pronásledování od 30. července

Náčrt č. 4

